

Міністерство освіти і науки України
Донбаська державна машинобудівна академія
Institute of Social Affairs of the Pedagogical University of Cracow
Державний університет фізичного виховання і спорту Республіки Молдова
Казахський національний педагогічний університет ім. Абая
Вірменський державний інститут фізичної культури та спорту
Національний центр підвищення кваліфікації «Орлеу»
Череповецький державний університет
Білоруський державний університет

ПЕДАГОГІКА Й СУЧАСНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Збірник наукових праць
V Міжнародної
науково-практичної конференції
17–18 квітня 2019 року

Краматорськ
ДДМА
2019

Міністерство освіти і науки України
Донбаська державна машинобудівна академія
Institute of Social Affairs of the Pedagogical University of Cracow
Державний університет фізичного виховання і спорту Республіки Молдова
Казахський національний педагогічний університет ім. Абая
Вірменський державний інститут фізичної культури та спорту
Національний центр підвищення кваліфікації «Өрлеу»
Череповецький державний університет
Білоруський державний університет

**ПЕДАГОГІКА Й СУЧАСНІ АСПЕКТИ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ**

Збірник наукових праць

**V Міжнародної
науково-практичної конференції**

17–18 квітня 2019 року

Рекомендовано до друку вченою радою
Донбаської державної машинобудівної академії
(протокол № 9 від 28.02.2019)

За загальним редагуванням Ю. О. Долинного

Краматорськ
ДДМА
2019

УДК 796.01 (06)

П 24

Редакційна колегія: **Ковальов В. Д.**, д-р. техн. наук, проф., ректор ДДМА (Україна); **Мовкебасва З. А.**, д-р пед. наук, проф. КазНПУ ім. Абая, директор Ресурсного консультативного центру інклюзивної освіти для ВНЗ РК і превентивної суїцидології (Республіка Казахстан); **Омельченко С. О.**, д-р пед. наук, проф., ректор ДДПУ (м. Слов'янськ); **Gertruda Wieczorek**, Master in Pedagogy, PhD in Humanities, an employee of the Department of Post-penitentiary Assistance and Professional Activation at the Institute of Social Affairs of the Pedagogical University of Cracow (Poland); **Григорян С. В.**, д-р. мед. наук, проф., зав. каф. логопедии и восстановительной терапии, АГПУ им. Х.Абовяна (Вірменія); **Погорлецьки А. Н.**, д-р біол. наук, доцент кафедри кінетотерапії Державного університету фізичного виховання і спорту (Республіка Молдова); **Коледа В. А.**, д-р пед. наук, професор, зав. кафедри фізичного виховання і спорту Білоруського державного університету (Республіка Білорусь); **Олійник О. М.**, зав. каф. фіз. вих. та спорту ДДМА (Україна); **Денисова І. О.**, канд. пед. наук, Заступник директора з інноваційного розвитку філіалу Національного центру підвищення кваліфікації «Орлеу» - «Республіканського інституту підвищення кваліфікації кадрів системи освіти» м. Алмата (Республіка Казахстан); **Азатян Т. Ю.**, канд. пед. наук, доц. кафедри спеціальної педагогіки і психології Вірменського державного педагогічного університету ім. Хачатура Абовяна (Республіка Вірменія).

Відповідальними за достовірність інформації, поданої у статтях, є автори. Матеріали публікуються за авторським редагуванням.

Збірник зареєстрований в міжнародній наукометричній базі
(Google Scholar)

Педагогіка й сучасні аспекти фізичного виховання : збірник
П 24 наукових праць V Міжнародної науково-практичної конференції
(17–18 квітня 2019 року) / за заг. ред. Ю.О. Долинного. – Краматорськ : ДДМА, 2019. – 387 с.
ISBN 978-966-379-883-7.

Висвітлено актуальні питання методології, теорії і практики фізичної культури та спорту, оздоровчої культури, фізичної реабілітації. Теоретико-методологічні особливості корекційної педагогіки, ортопедагогіки, реабілітації та соціальної адаптації осіб з обмеженими можливостями.

Матеріали збірника можуть бути використані науковцями, аспірантами, педагогами-практиками в галузі педагогіки, фізичної культури і спорту, реабілітології.

ISBN 978-966-379-883-7

УДК 796.01 (06)
© ДДМА, 2019

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	8
<i>Т.П. Сергєєва, С.В. Халайджи.</i> Комплексний підхід до формування здоров'язбережувального освітнього середовища у технічному ЗВО	8
<i>М.В. Гребенчук, Е.Е. Кострыкина, И.И. Ларченко, М.В. Цедрик.</i> Особенности показателей функции внешнего дыхания студентов биологического факультета БГУ	19
<i>В.П. Родигіна.</i> Формування у майбутніх інженерів ціннісного ставлення до здоров'я, в процесі їх професійної підготовки	25
<i>В.И. Новицкая, В.А. Коледа.</i> Организация мониторинговых исследований в физическом воспитании студентов.....	30
<i>О.В. Єрмоленко, Ж.В. Малахова.</i> Оптимізація процесу фізичного виховання студентів на основі застосування конструктивної моделі спортивно-орієнтованого фізичного виховання с використанням футзалу	38
<i>В.І. Філінков, А.С. Касьянюк.</i> Проект моделі навчальної програми фізичного виховання студентів спеціального медичного відділення.....	43
<i>Г.П. Грибан.</i> Методична система впровадження здоров'язбережувальних технологій в освітньому процесі студентів.....	51
<i>В.Л. Мудрян, Д.Е. Скрипник.</i> Актуальні питання фізичного виховання у вищих навчальних закладах	61
<i>В.М. Куликов, В.А. Коледа.</i> Исследование динамики умственной работоспособности студентов в учебном году.....	67
<i>Ю.А. Лутовінов, В.Д. Мартин, В.Н. Лисенко.</i> Показники обсягу тренувального навантаження юних важкоатлетів та важкоатлеток у мікроциклах мезоциклів різного типу підготовчого періоду річного макроциклу.....	76
<i>С.В. Подлесний, О.М. Олійник.</i> Використання STEM-технології у викладанні біомеханіки студентам спеціальності «Фізична культура і спорт».....	82

РОЗДІЛ 2. ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ І СПОРТ РІЗНИХ ГРУП
НАСЕЛЕННЯ..... 92

В.М. Пристинский, Т.М. Пристинская, С.В. Лакомов. Школа сприяння здоров'я як чинник формування в учнівській молоді позитивної мотивації до систематичних занять фізичною культурою і спортом..... 92

О.В. Сосой. Положення про дитячо-юнацький клуб фізичної підготовки України..... 100

О.В. Єрмоленко, Ж.В. Малахова. Підвищення показників функціонального стану організму студентів на основі застосування етапної моделі побудови процесу фізичного виховання 106

Gertruda Wieczorek, Martha Wieczorek. Violence against children..... 112

Ю.С. Сорокін, Ж.В. Малахова. Спортивне харчування у житті спортсменів та ентузіастів 120

В.Л. Мудрян, В.В.Ісай. Засади національно-патріотичного виховання на заняттях фізичної культури в навчальних закладах 127

Ю.А. Лутовінов. Підвищення ефективності тренувального процесу шляхом використання програм підготовки юних важкоатлетів та важкоатлеток з урахуванням співвідношення засобів загальної і спеціальної підготовки важкоатлетів та важкоатлеток у мезоциклах підготовчого періоду різного типу 135

О.М. Олійник, Ж.В. Малахова. Спортивні ігри в системі фізичної підготовки студентів 142

РОЗДІЛ 3. ОЗДОРОВЧА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА 150

Д.В. Авраменко, В.В. Тимошенко. Оздоровча фізична культура як елемент фізичної культури у навчальних закладах вищої освіти та її вплив на формування здорового способу життя студентів спеціальних медичних груп..... 150

Е.Й. Савко. Соціологічне опитування студентів та виявлення більш якісного застосування засобів оздоровчої фізичної культури.....157

<i>И.А. Семенов. Особенности оздоровительной тренировки для развития подвижности в суставах у женщин 25-40 лет разного телосложения средствами йоги .....</i>	164
<i>В.В. Бабій, О.О. Біценко. Здоровий спосіб життя як складова системи цінностей студентів 1 курсу МК ДДМА .....</i>	171
<i>Ю.С. Сорокін, Р.В. Шулін, Ж.В. Малахова. Використання здоров'язберігаючих технологій у системі освіти .....</i>	176
<i>А.А. Лапченкова, С.О. Черненко. Оздоровлення нації засобами фізичної культури і спорту .....</i>	182
<i>В.Л. Мудрян, К.А. Семенов. Оздоровча фізична культура .....</i>	188
<i>В.М. Марків. Актуальні акценти здорового способу життя студентської молоді .....</i>	195
РОЗДІЛ 4. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПСИХОФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ	202
<i>А.А. Николук, О.Л. Леханова. К вопросу о необходимости повышения реабилитационного потенциала как условия социализации молодых инвалидов колясочников .....</i>	202
<i>А.Н. Погорлецки, С.Б. Асланов. К вопросу о применении гидрокинезотерапии в реабилитации пациентов после эндопротезирования коленного сустава .....</i>	208
<i>Н.О. Акімова, О.О. Виноградов. Залежність ефективності спортивної діяльності студентів, які систематично займаються у секції волейболу, від психічної підготовки та реабілітації.....</i>	215
<i>А.В. Яриш. Порушення постави у студентів першого курсу як наслідок малорухливого способу життя .....</i>	223
<i>В.І. Філінков, А.С. Касьянюк. Лікувальна фізична культура в професійній підготовці студентів до виробничої діяльності.....</i>	228
<i>В.С. Володіна, О.О. Виноградов, О.І. Гужва. Інвалідність і питання доступності.....</i>	238

А.О. Тесленко, С.О. Черненко. Розвиток фізичної реабілітації в світі та в Україні 246

Ж.В. Малахова, В.М. Сокрут, В.М. Попов. Сучасні технології тейпування..... 252

РОЗДІЛ 5. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ..... 259

С.О. Красножон, Ю.О. Долинний. Підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту у закладах вищої освіти..... 259

О.М. Олійник, О.О. Мартинкова. Професійна підготовка майбутніх фахівців спеціальності - 017 «Фізична культура і спорт»..... 265

С.М. Лупінович, А.Г. Доценко. Організаційно-змістові складові діяльності асистента вчителя як нового суб'єкта освітнього процесу 269

Л.В. Кошева, О.О. Заболотний. Компетентнісний підхід до професійної підготовки фахівців з фізичної культури і спорту 277

РОЗДІЛ 6. СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ОСІБ З ОБМЕЖЕННЯМИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ 287

Լ. Ա. Մինցաշինյան. ՄՏԱՎՈՐ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԽՆԴԻՐ ՈՒՆԵՑՈՂ ԿՐՏՍԵՐ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆՆԵՐԻ ԱՌՈՂՋԱՐԱՐԱԿԱՆ ԱՄՐԱՊԵՆԴՈՂ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՍՈՑԻՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ՀԱՐՑՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ..... 287

Т.А. Павлюкова, І.І. Чащин. Шляхи реалізації успішної діяльності студентів з обмеженими можливостями у фізичному вихованні і спорті 294

З.А. Мовкебаева. Организация дистанционного обучения маломобильных студентов-инвалидов..... 301

<i>Martha Wieczorek, Arkadiusz Porebski. CYBERBULLYING AS A CONTEMPORARY FORM OF PEER AGGRASSION .....</i>	308
<i>Г.Н. Жолтаева. МҮГЕДЕКТИГІ БАР СТУДЕНТТЕРДІ ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУ ҮШІН БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ МӘСЕЛЕСІ.....</i>	315
<i>Д.С.Хамитова. МҮГЕДЕК СТУДЕНТТЕРДІ ОҚЫТУ ҮШІН ҚОЛЖЕТІМДІ БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫ ҚАЖЕТТІЛІГІ.....</i>	324
РОЗДІЛ 7. ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ	331
<i>T.Yu. Azatyan, L.E. Asoyan. Inclusive education approach for students with special educational needs in Armenia .....</i>	331
<i>А.А. Лекерова. Основные подходы к изучению проблемы ЗПР в психолого-педагогической науке.....</i>	336
<i>Б.А. Дюсенбаева. ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕРГЕ АРНАЛҒАН ЕРЕКШЕ ОҚЫТУШЫ МӘСЕЛЕЛЕРІ .....</i>	341
<i>И.А. Денисова. Логоритмические средства коррекции внешнего и внутреннего оформления речи.....</i>	349
<i>А.Б. Дузелбаева. БОЛАШАҚ АРНАЙЫ ПЕДАГОГТАРДЫ ДАЯРЛАУДАҒЫ ШЕТЕЛ ТӘЖІРИБЕСІ .....</i>	359
<i>В.В. Борисов, Ю.В. Зайка. Розвиток мовлення учнів із затримкою психічного розвитку як педагогічна проблема .....</i>	367
<i>Ю.В. Клочкова. Сучасні підходи до організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти .....</i>	375
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	383

В.С. Володіна, О.О. Виноградов, О.І. Гужва

*ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка,
(м. Старобільськ, Україна)*

ІНВАЛІДНІСТЬ І ПИТАННЯ ДОСТУПНОСТІ

V. Volodina, O. Vinogradov, O. Guzhva

Luhansk Naras Shevchenko National University

DISABILITY AND ACCESSIBILITY ISSUES

Анотація. У статті розглянуто теоретичні і практичні проблеми створення доступного середовища для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення. Представлено сучасне розуміння термінів інвалідність, бар'єри середовища, доступність, безбар'єрне середовище, маломобільні групи населення. Наведено основні критерії доступності міського простору для осіб з інвалідністю.

Ключові слова: інвалідність, маломобільні групи населення, бар'єри, доступність, безбар'єрне середовище.

Annotation. The article deals with theoretical and practical problems of creating an accessible environment for persons with disabilities and low mobility groups. The analysis of terms of disability, barriers of the environment, accessibility, barrier-free environment, low-mobility groups of the population was conducted. The main criteria for accessibility of urban space for persons with disabilities are presented. The degree of influence of a barrier-free environment on the quality of life and social activity of persons with disabilities is determined.

Key words: disability, low-mobility groups, barriers, accessibility, barrier-free environment.

Постановка проблеми у загальному вигляді. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (2014) у світі понад один мільярд осіб, або 15% населення, мають інвалідність. За прогнозами експертів до 2050 року понад два мільярди осіб потребуватимуть щонайменше один допоміжний засіб; багатьом людям похилого віку буде необхідно два і більше таких пристроїв. Сьогодні доступ до допоміжних засобів має тільки один з 10 осіб, яким вони потрібні.

В Україні за останні 30 років кількість осіб з інвалідністю зростає майже у двічі – з 1,5 млн., або 3,0% від загальної чисельності населення, у 90-х роках минулого століття (Кравченко М.В., 2010), до 2,64 млн., або 6,26%, у 2018 році (Статистичний збірник «Соціальний захист населення України», 2018).

У контексті біомедичної моделі інвалідність розглядається як результат взаємодії, що відбувається між людьми, які мають порушення здоров'я, і відносницькими та середовищними бар'єрами (Конвенція про права осіб з інвалідністю, 2006). У такому розумінні, причинами інвалідності є не власне захворювання, як такі, а фізичні, організаційні та відносницькі бар'єри навколо людини, що призводять до обмеження її активності та участі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питання пов'язані з формування безбар'єрного середовища для маломобільних груп населення сьогодні мають пріоритетний характер і вимагають комплексного підходу до їх вирішення. Вони були предметом досліджень Т.А. Шерстникової, В.В. Нестеренко, В.Ю. Панченко, Й.М. Голика, І.А. Куциної, О.І. Жовкви, І.В. Пикулевої, О.В. Кардаш, Т.В. Семигіної, В.В. Івасенка, С.В. Тимченка, та інших дослідників.

Мета дослідження. На підставі вивчення літературних джерел розглянути теоретичні і практичні проблеми створення доступного середовища для осіб з інвалідністю.

Завдання дослідження. Узагальнення даних наукової і науково-методичної літератури, що стосуються питань доступності та створення безбар'єрного середовища для осіб з інвалідністю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відношення до інвалідності пройшло довгий шлях від упередженого ставлення і розуміння інвалідності, як «божого кару», до сучасної біопсихосоціальної моделі.

Традиційно «інвалідність» прирівнювалася до хвороби або фізичного дефекту, що безпосередньо пов'язані зі станом здоров'я і не дозволяють людині вести «нормальне» життя [8; 11]. Відповідно до цього визначення мінімізація порушень повинна здійснюватися виключно через медичне втручання і терапію, а особа з інвалідністю «є об'єктом співчуття і добротності» [11].

У сучасному розумінні інвалідність розглядається як «результат взаємодії, яка відбувається між людьми, які мають порушення здоров'я, і відносницькими та середовищними бар'єрами і яка заважає їхній повній та ефективній участі в житті суспільства нарівні з іншими» [12].

Так, у Законі України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» (поточна редакція від 31.08.2018 р.) інвалідність розуміють як «міру втрати здоров'я у зв'язку із захворюванням, травмою (її наслідками) або вродженими вадами, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження життєдіяльності особи, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити її соціальний захист» [20].

«Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я» (МКФ) також наголошує на тому, що інвалідність це «бар'єри середовища такою ж мірою, як це пов'язано зі станом здоров'я або порушеннями», а замість терміну «інвалідність» використовує термін

«обмеження життєдіяльності» – труднощі, яких може зазнавати особа при здійсненні діяльності [16].

За визначенням МКФ бар'єри – це фактори в оточенні людини, які через їх відсутність або присутність обмежують функціонування та створюють обмеження життєдіяльності. До них відносяться такі аспекти, як фізичне середовище, яке недоступне, відсутність відповідної допоміжної технології та негативне ставлення людей до обмеження життєдіяльності, а також служби, адміністративні системи та політики, які або не існують, або які перешкоджають залученню всіх людей із певним станом здоров'я у всі сфери життя [16].

Існуючі бар'єри умовно можна розділити на такі групи [8; 19]:

1. Інституційні бар'єри, до яких належать закони, програми, які активно забороняють або не здатні полегшити «доступ» людей з інвалідністю та практика їх реалізації.

2. Ментальні бар'єри – упереджене ставлення людей до осіб з інвалідністю.

3. Фізичні бар'єри – фізична недосяжність будинків і споруд, обладнання, товарів та послуг.

4. Інформаційні бар'єри – недоступність форми подачі та змісту інформації для осіб з інвалідністю.

За інформацією ВООЗ до основних бар'єрів з якими стикаються особи з інвалідністю відносять [3]:

1. Неадекватні заходи політики і стандарти, які не завжди враховують потреби осіб з інвалідністю, або не застосовуються на практиці.

2. Негативне ставлення – упередження і забобони сприяють створенню бар'єрів на шляху до якісної освіти, зайнятості, медико-санітарної допомоги та участі у соціальному житті.

3. Нестача послуг – особи з інвалідністю більш уразливі перед дефіцитом таких послуг, як медико-санітарне обслуговування, реабілітація, а також підтримка і допомога.

4. Проблеми з наданням послуг, до яких відносять слабку координацію послуг, а також недостатнє кадрове забезпечення та низький рівень професійної підготовки персоналу.

5. Недостатнє фінансування, що є основною перешкодою для сталого надання послуг.

6. Неадекватні інформація і комунікація.

7. Відсутність консультування і включеності в суспільне життя – більшість осіб з інвалідністю не приймає участь у процесах прийняття рішень з питань, що безпосередньо впливають на їх життя.

8. Відсутність даних і досвіду, а саме дефіцит точних і співставних даних про інвалідність, а також досвіду здійснення ефективних програм спрямованих на осіб з інвалідністю. Поінформованість про загальну чисельність і умови життя осіб з інвалідністю може сприяти підвищенню ефективності зусиль, спрямованих на усунення бар'єрів, пов'язаних з інвалідністю.

9. Відсутність доступності, що значно обмежує фізичні, соціальні, освітні та економічні можливості особи з інвалідністю. Забезпечення «доступності» має вирішальне значення для забезпечення можливості користування особами з інвалідністю всім спектром прав людини [8].

Доступність закріплюється як один із восьми загальних принципів Конвенції про права осіб з інвалідністю. Так, у Конвенції зазначається що для забезпечення особам з інвалідністю «можливості вести незалежний спосіб життя та повною мірою брати участь у всіх аспектах життя, держави-учасниці вживатимуть належних заходів для забезпечення особам з інвалідністю доступу нарівні з іншими до фізичного оточення, транспорту, інформації та зв'язку ... » [12].

Резолюція 48/96 Генеральної Асамблеї ООН від 20 грудня 1993 р. «Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для осіб з інвалідністю» наголошує на тому, що «держави повинні визнати важливість забезпечення доступності в процесі створення рівних можливостей для інвалідів у всіх сферах життя суспільства» у тому числі «здійснювати програми дій, з тим щоб зробити матеріальне оточення доступним для інвалідів». Так, «у число таких заходів слід включити розробку стандартів і керівних принципів, ... спрямованих на забезпечення доступу до різних об'єктів загального користування, таким, як житлові приміщення, будівлі, послуги громадського транспорту, вулиці та інші об'єкти вуличного оточення».

Таким чином, доступність – це сукупність заходів по забезпеченню людей з інвалідністю доступу на рівні з іншими до фізичного оточення, транспорту, інформації та спілкування, включаючи інформаційно-комунікаційні технології і системи, а також до інших об'єктів і послуг, відкритих для населення, або, що надаються населенню, як в міських, так і в сільських районах [12].

У свою чергу безбар'єрне середовище – це багатофункціональне середовище, пристосоване для всіх представників міської громади та, особливо, для потреб людей з інвалідністю, яке дозволяє економити їх обмежені сили, дає їм можливість вести нормальну життєдіяльність і сприяє залученню до суспільно корисної праці [17].

Протягом тривало часу доступність визначалася тільки архітектурною пристосованістю об'єктів громадського користування для осіб з інвалідністю, але вона є більш широким поняттям, що охоплює такі сфери, як освіта, транспорт, працевлаштування, будівлі та громадські місця, і включає забезпечення безперешкодного пересування у просторі і можливості користуватися суспільними надбаннями та благами [10; 14; 15].

Основними критеріями доступності міського простору є можливість безперешкодного та безпечного доступу до об'єктів обслуговування і відпочинку, а також використання цих об'єктів [4; 5].

Всеукраїнським громадським соціально-політичним об'єднанням «Національна Асамблея інвалідів України» впроваджено методику проведення аудиту доступності об'єктів громадського призначення. За цією ме-

тодікою визначено дев'ять ознак, які впливають на доступність соціальної інфраструктури для усіх категорій громадян [15]:

1. Безпроблемне пересування по прилеглий території.
2. Наявність визначених місць для паркування автомобілів інвалідів найближче до входу у будинок.
3. Входи / виходи, двері.
4. Доступний заїзд у приміщення, сходи / пандуси.
5. Відсутність порогів, широкі двері, широкі коридори.
6. Доступність до усіх поверхів у приміщенні (ліфти, ескалатори, пандуси тощо).
7. Наявність доступних і пристосованих для неповносправних санітарно гігієнічних приміщень: туалету, душової тощо.
8. Доступні для людей у візках таксофони, банкомати.
9. Означення місцезнаходження (пиктограми).

Слід зазначити, що питання доступності стосуються не тільки осіб з інвалідністю. До так званих «маломобільних груп населення» також віднесено людей з тимчасовим порушенням здоров'я, вагітних жінок, дітей до 7-ми років та осіб, які супроводжують малолітніх дітей, людей з дитячими колясками, людей старшого (похилого) віку, людей з нестандартними розмірами тіла, людей, які протягом певного часу можуть бути неуважними тощо. Перелічені групи відчують труднощі при самостійному пересуванні, одержанні послуги, необхідної інформації або при орієнтуванні в просторі. Таким чином, до категорії маломобільних відноситься доволі велика частка людей, яка за даними з різних джерел складає від 30 до 50% усього населення [2; 4; 9; 13; 22; 23].

Нажаль, проблеми доступності та безбар'єрного середовища, що існують в Україні, далекі від вирішення. Часто архітектурна практика проектування і будівництва, все ще «спирається на ергономічні відомості про «пересічну» за своїми фізичними параметрами людину». З цієї причини усі категорії людей, які відносяться до маломобільних груп населення, відчують величезні труднощі в багатьох сферах життя, що призводить до ще більшого обмеження їх можливостей [1; 6; 9; 10; 13; 21; 22].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, доступність є ключовим фактором подолання безпорадності й соціальної ізоляції людей з інвалідністю. Вона відіграє важливу роль у створенні інклюзивного суспільства, підвищує шанси знайти роботу, здобути освіту, користуватися громадськими послугами, приймати участь в соціальних, культурних і оздоровчих заходах, бути активними членами суспільства [7; 18]. У цьому сенсі доступність середовища повинна розглядатися як обов'язкова складова реабілітаційного процесу.

У подальшому планується провести аудит доступності громадських об'єктів м. Кременна Луганської області для маломобільних груп населення.

Література.

1. Бармашина Л. М. Містобудівний аспект проблеми маломобільних груп населення та принципи універсального дизайну / Л. М. Бармашина // Міське середовище – XXI сторіччя. Архітектура. Будівництво. Дизайн : тези доповідей I Міжнародного науково-практичного конгреса, м. Київ, 10–14 лютого 2014 р. – К. : НАУ, 2014. – С. 63–64.
2. Будинки і споруди. Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення : ДБНВ.2.2-17:2006. – Київ : Мінбуд України, 2007. – 46 с.
3. Всемирный доклад об инвалидности. – Женева : Всемирная организация здравоохранения, 2011. – 28 с.
4. Гарнага В. Л. Исследование городской среды для маломобильных групп населения / В. Л. Гарнага, Л. В. Кучеренко, Л. П. Петюренко // Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві : науково-технічний збірник. – С. 89–94.
5. Голик Й. М. До питання формування засобів для маломобільних груп населення на вулицях міста / Й. М. Голик, І. А. Куцина // Містобудування та територіальне планування. – 2013. – Вип. 47. – С. 176–180.
6. Даниленко А. В. Забезпечення доступного середовища для маломобільних груп населення у м. Одеса / А. В. Даниленко, О. А. Вищинська // Науково-технічний збірник «Містобудування та територіальне планування». – 2017. – № 63. – С. 88–94.
7. Доступність до об'єктів житлового та громадського призначення для людей з інвалідністю : метод. посібник. – Київ : ВГСПО «Національна Асамблея інвалідів України», 2012. – 247 с.
8. Доступність та універсальний дизайн : навч.-метод. посіб. / В. О. Азін, Л. Ю. Байда, Я. В. Грибальський, О. В. Красюкова-Еннс; за заг. ред. Л. Ю. Байди, О. В. Красюкової-Еннс. – К., 2013. – 128 с.
9. Єременко Л. К. Безбар'єрність: стереотипи та реальні обсяги проблеми / Л. К. Єременко // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. – 2013. – Вип. 32. – С. 74–79.
10. Жидков А. Б. Реалізація прав осіб з інвалідністю в Україні та розвинених країнах / А. Б. Жидков, М. Г. Лорія // Правові засоби забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. науковців, юристів-практиків, молодих вчених, аспірантів, студентів ; м. Сєверодонецьк, 13–14 квітня 2017 р. / за ред. проф. Б. Г. Розовського. – Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. – С. 41–45.
11. Інвалідність і суспільство : навчальний посібник / Л. Байда, О. Красюкова, С. Буров та ін. – К. : Видавничо-поліграфічному центрі «Київський університет», 2012. – 187 с.
12. Конвенція про права осіб з інвалідністю : поточна редакція від 06.07.2016 р. / Офіційний вісник України. – 2010. – № 17 / 101. – С. 93.

13. Крумеліс Ю. В. Вирішення проблем доступу інвалідів та маломобільних груп населення до об'єктів інфраструктури в оболонському районі міста Києва / Ю. В. Крумеліс, М. Л. Железна // Містобудування та територіальне планування. – 2012. – Вип. 46. – С. 291–295.

14. Метко Ю. Універсальний дизайн та архітектурна доступність навколишнього середовища до потреб неповносправних / Ю. Метко // Молода спортивна наука України. – 2015. – Т. 3. – С. 110–114.

15. Методичні рекомендації щодо впровадження принципів універсального дизайну. – Дніпропетровськ, 2015. – 27 с.

16. Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я : МКФ. – Женева : Всесвітня організація охорони здоров'я, 2001. – 279 с.

17. Нестеренко В. В. Середовище без бар'єрів для людей з обмеженими можливостями / В. В. Нестеренко // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. – 2016. – Вип. 43, Ч. 2. – С. 352–356.

18. Особливості засобів забезпечення безбар'єрного простору / О. В. Кардаш, В. О. Свірко, о. В. Джурик, А. О. Білоноженко // Теорія і практика дизайну. Технічна естетика. – 2017. – Вип. 13. – С. 131–139.

19. Охрана здоровья и права человека: ресурсное пособие / под ред. И. Я. Сенюта. – М : ЛОБФ «Медицина и право», 2015. – 129 с.

20. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні : Закон України № 2961-IV, поточна редакція від 31.08.2018 р. / Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 2–3. – С. 36.

21. Семигіна Т. В. Універсальний дизайн у містах України: обов'язки та можливості громади / Т. В. Семигіна // Регіональна політика: історія, політико-правові-засади, архітектура, урбаністика : зб. наук. праць. – Київ–Тернопіль, 2017. – Ч. 2. – С. 34–38.

22. Семерун Ю. А. Безбар'єрне міське середовище: ситуація в Україні та закордонний досвід / Ю. А. Семерун // Містобудування та територіальне планування. – 2013. – Вип. 49. – С. 484–492.

23. Шевко Е. Доступная среда для инвалидов : иллюстрированное пособие / Е. Шевко, С. Дроздовский. – Мн. : ММООО «РАИК», 2010. – 36 с.

References.

1. Barmashyna L. M. Mistobudivnyi aspekt problemy malomobilnykh hrup naselennia ta pryntsyru universalnoho dyzainu / L. M. Barmashyna // Miske sere dov yshche – XXI storichchia. Arkhitektura. Budivnytstvo. Dy zain : tezy dopovidei I Mizhnarodnoho naukovopraktychnoho konhresa, m. Kyiv, 10–14 liutoho 2014 r. – K. : NAU, 2014. – S. 63–64.

2. Budynky i sporudy. Dostupnist budynkiv i sporud dlia malomobilnykh hrup naselennia : DBNV.2.2-17:2006. – Kyiv : Minbud Ukrainy, 2007. – 46 s.

3. Vsemirny`j doklad ob invalidnosti. – Zheneva : Vsemirnaya organizaciya zdravooxraneniya, 2011. – 28 s.

4. Garnaga V. L. Issledovanie gorodskoj sredy` dlya malomobil`ny`x grupp naseleniya / V. L. Garnaga, L. V. Kucherenko, L. P. Petyurenko // Suchasni

tekhnologii, materialy i konstruktsii v budivnytstvi : naukovo-tekhnichnyi zbirnyk. – S. 89–94.

5. Holyk Y. M. Do pytannia formuvannia zasobiv dlia malomobilnykh hrup naselennia na vulytsiakh mista / Y. M. Holyk, I. A. Kutsyna // Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia. – 2013. – Vyp. 47. – S. 176–180.

6. Danylenko A. V. Zabezpechennia dostupnogo seredovyscha dlia malomobilnykh hrup naselennia u m. Odesa / A. V. Danylenko, O. A. Vyshchynska // Naukovo-tekhnichnyi zbirnyk «Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia». – 2017. – № 63. – S. 88–94.

7. Dostupnist do ob'ektiv zhytloвого ta hromadskoho pryznachennia dlia liudei z invalidnistiu : metod. posibnyk. – Kyiv : VHSP «Natsionalna Asambleia invalidiv Ukrainy», 2012. – 247 s.

8. Dostupnist ta universalnyi dyzain : navch.-metod. posib. / V. O. Azin, L. Yu. Baida, Ya. V. Hrybalskyi, O. V. Krasiukova-Enns; za zah. red. L. Yu. Baidy, O. V. Krasiukovoi-Enns. – K., 2013. – 128 s.

9. Yeremenko L. K. Bezbariernist: stereotypy ta realni obsiahy problemy / L. K. Yeremenko // Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia. – 2013. – Vyp. 32. – S. 74–79.

10. Zhydkov A. B. Realizatsiia prav osib z invalidnistiu v Ukraini ta rozvynenykh krainakh / A. B. Zhydkov, M. H. Loria // Pravovi zasoby zabezpechennia ta zakhystu prav liudyny: vitchyzniani ta zarubizhnyi dosvid : materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. naukovtsiv, yurystiv-praktykiv, molodykh vchenykh, aspirantiv, studentiv ; m. Sievierodonetsk, 13–14 kvitnia 2017 r. / za red. prof. B. H. Rozovskoho. – Sievierodonetsk: vyd-vo SNU im. V. Dalia, 2017. – S. 41–45.

11. Invalidnist i suspilstvo : navchalnyi posibnyk / L. Baida, O. Krasiukova, S. Burov ta in. – K. : Vydavnycho-polihrafichnomu tsentri «Kyivskiy universytet», 2012. – 187 s.

12. Konventsiia pro prava osib z invalidnistiu : potochna redaktsiia vid 06.07.2016 r. / Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. – 2010. – № 17 / 101. – S. 93.

13. Krumelis Yu. V. Vyrishennia problem dostupu invalidiv ta malomobilnykh hrup naselennia do ob'ektiv infrastruktury v obolonskomu raioni mista Kyieva / Yu. V. Krumelis, M. L. Zhelezna // Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia. – 2012. – Vyp. 46. – S. 291–295.

14. Metko Yu. Universalnyi dyzain ta arkhitekturna dostupnist navkolyshnogo seredovyscha do potreb nepovnospravnykh / Yu. Metko // Moloda sportyvna nauka Ukrainy. – 2015. – T. 3. – S. 110–114.

15. Metodychni rekomendatsii shchodo vprovadzhennia pryntsypiv universalnogo dyzainu. – Dnipropetrovsk, 2015. – 27 s.

16. Mizhnarodna klasyfikatsiia funktsionuvannia, obmezhenia zhyttiediialnosti ta zdorovia : MKF. – Zheneva : Vsesvitnia orhanizatsiia okhorony zdorovia, 2001. – 279 s.

17. Nesterenko V. V. Seredovyshe bez barieriv dlia liudei z obmezhenymy mozhlyvostiamy / V. V. Nesterenko // Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia. – 2016. – Vyp. 43, Ch. 2. – S. 352–356.

18. Osoblyvosti zasobiv zabezpechennia bezbariernoho prostoru / O. V. Kardash, V. O. Svirko, o. V. Dzhuryk, A. O. Bilonozhenko // Teoriia i praktyka dyzainu. Tekhnichna estetyka. – 2017. – Vyp. 13. – S. 131–139.

19. Ohrana zdorov`ya i prava cheloveka: resursnoe posobie / pod red. I. Ya. Senyuta. – M : LOBF «Medicina i pravo», 2015. – 129 s.

20. Pro rehabilitatsiiu osib z invalidnistiu v Ukraini : Zakon Ukrainy № 2961-IV, potochna redaktsiia vid 31.08.2018 r. / Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2006. – № 2–3. – S. 36.

21. Semyhina T. V. Universalnyi dyzain u mistakh Ukrainy: oboviazky ta mozhlyvosti hromady / T. V. Semyhina // Rehionalna polityka: istoriia, polityko-pravovi-zasady, arkhitektura, urbanistyka : zb. nauk. prats. – Kyiv–Ternopil, 2017. – Ch. 2. – S. 34–38.

22. Semerun Yu. A. Bezbarierne miske seredovyshe: sytuatsiia v Ukraini ta zakordonnyi dosvid / Yu. A. Semerun // Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia. – 2013. – Vyp. 49. – S. 484–492.

23. Shevko E. Dostupnaya sreda dlya invalidov : illyustrirovannoe posobie / E. Shevko, S. Drozdovskij. – Mn. : MMOOO «RAIK», 2010. – 36 s.

А.О. Тесленко, С.О. Черненко

*Донбаська державна машинобудівна академія
(м.Краматорськ, Україна)*

РОЗВИТОК ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В СВІТІ ТА В УКРАЇНІ

A.O. Teslenko, S.A.Chernenko

*Donbass State Machine-Building Academy
(Kramatorsk, Ukraine)*

DEVELOPMENT OF PHYSICAL REHABILITATION IN THE WORLD AND UKRAINE

Анотація. У статті розглянуто поняття «реабілітація», її походження, етапи та різновиди, а також мета, яку їй поставлено у сучасній медицині. Розглянута історія походження та становлення фізичної реабілітації різноманітних верств населення у країнах світу та зокрема в Україні.

Ключові слова: здоров'я, реабілітація, учбовий процес, фізична реабілітація, інваліди, медицина.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Gertruda Wieczorek, Master in Pedagogy, PhD in Humanities, an employee of the Department of Post-penitentiary Assistance and Professional Activation at the Institute of Social Affairs of the Pedagogical University of Cracow (Poland).

Martha Wieczorek, University of Silesia Student of Interdisciplinary Individual Studies University of Silesia in Katowice (Poland).

Arkadiusz Porębski, PhD student of social sciences in the discipline of pedagogy Techniczne Zakłady Naukowe w Dąbrowie Górniczej (Poland).

Авраменко Дар'я Валеріївна, студентка 3 курсу, гр. МН-16-1 Донбаської державної машинобудівної академії.

Азатян Тереза Юріївна, канд. пед. наук, заступник декана з питань науки і післявузівської освіти факультету спеціальної освіти, доц. кафедри спеціальної педагогіки і психології Вірменського державного педагогічного університету ім. Хачатура Абовяна (Республіка Вірменія).

Акімова Наталія Олександрівна, викл. вищої кваліфікаційної категорії з фізичного виховання Машинобудівного коледжу Донбаської державної машинобудівної академії.

Асланов Сергій Борисович, кінезотерапевт Республіканської клінічної лікарні ортопедії та травматології (Республіка Молдова).

Асоян Ліліт Едуардівна, викладач кафедри спеціальної педагогіки та психології Вірменського державного педагогічного університету ім. Хачатура Абовяна (Республіка Вірменія).

Бабій Владислава Вікторівна, студентка 3 курсу, гр. 304-16 Машинобудівного коледжу Донбаської державної машинобудівної академії.

Біценко Олеся Олексіївна, студентка 1 курсу, гр. 102-ФБС-18 Машинобудівного коледжу Донбаської державної машинобудівної академії.

Борисов Вячеслав Вікторович, д-р пед. наук, професор кафедри педагогіки та методики викладання Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, м. Запоріжжя.

Віноградов Олег Олександрович, канд. мед. наук, доцент, завідувач кафедри фізичної реабілітації і здоров'я людини Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Кременна).

Володіна Вікторія Сергіївна, студентка II курсу (зі скороченим терміном навчання) спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Кременна).

Гребенчук Марина Владиславівна, ст. викладач кафедри фізичного виховання і спорту Білоруського державного університету (Республіка Білорусь).

Грибан Григорій Петрович, д-р пед. наук, професор, академік АН ВО України, дійсний член (академік) Української академії наук (УАН), заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри фізичного вихо-

вання та спортивного вдосконалення Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Гужва Олена Іванівна, канд. біол. наук, старший викладач кафедри фізичної реабілітації і здоров'я людини Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Кремінна).

Денисова Ірина Олександрівна, канд. пед. наук, Заступник директора з інноваційного розвитку філіалу Національного центру підвищення кваліфікації «Өрлеу» - «Республіканського інституту підвищення кваліфікації кадрів системи освіти» м. Алмата (Республіка Казахстан).

Долинний Юрій Олексійович, канд. пед. наук, доцент кафедри фізичного виховання і спорту Донбаської державної машинобудівної академії.

Дощенко Анастасія Геннадіївна, асистент вчителя Запорізького навчально-виховного комплексу №41 Запорізької міської ради Запорізької області.

Дузелбаева Айтолкин Болатовна, старший викладач кафедри анатомії, фізіології і дефектології Павлодарського державного педагогічного університету (Республіка Казахстан).

Дюсенбаева Бибигуль Амангельдиновна, студентка 1 курсу спеціальності «Дефектологія» Казахського національного педагогічного університету ім. Абая (Республіка Казахстан).

Єрмоленко Олександр Вікторович, викладач кафедри фізичного виховання і спорту Донбаської державної машинобудівної академії.

Жолтаева Гульнар Нурболатовна, канд. пед. наук, доцент кафедри методики навчання та виховання Жетисуського державного університету імені І. Жансугурова (Республіка Казахстан).

Заболотний Олег Олександрович, студент гр. ФКС-18-1 Донбаської державної машинобудівної академії.

Заїка Юлія Володимирівна, магістр факультету реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, м. Запоріжжя.

Ісай Валерія Валентинівна, учениця 11-А класу Загальноосвітньої школи № 3 м. Краматорськ.

Касьянюк Андрій Сергійович, студент гр. КН-18-1 Донбаської державної машинобудівної академії.

Клочкова Юлія Володимирівна, викладач кафедри педагогіки та методики навчання Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії.

Коледа Віктор Антонович, д-р пед. наук, професор, зав. кафедри фізичного виховання і спорту Білоруського державного університету (Республіка Білорусь).

Костриккіна Катерина Євгенівна, ст. викладач кафедри фізичного виховання і спорту Білоруського державного університету.

Кошева Людмила Василівна, канд. пед. наук, доцент кафедри фізичного виховання і спорту Донбаської державної машинобудівної академії.

Красножон Світлана Олександрівна, студентка гр. ФКС-18-1 Донбаської державної машинобудівної академії.

Куліков Валерій Михайлович, канд. пед. наук, доцент кафедри фізичного виховання і спорту Білоруського державного університету (Республіка Білорусь).

Лакомов Сергій Володимирович, студент факультету фізичного виховання Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет».

Лапченкова Анастасія Олексіївна, студентка гр. ФК-16-1 Донбаської державної машинобудівної академії.

Ларченко Інеса Іванівна, ст. викладач кафедри фізичного виховання і спорту Білоруського державного університету.

Лекерова Айнур Алдабергенівна, студентка гр. ДПП 232 Казахського гуманітарно-юридичного університету (Республіка Казахстан).

Леханова Ольга Леонідівна, доцент кафедри дефектологічної освіти Федеральної державної бюджетної освітньої установи вищої професійної освіти «Череповецький державний університет».

Лисенко Владислав Миколайович, ст. викладач кафедри здоров'я людини і фізичної культури Кременчугського національного університету ім. М. Остроградського.

Луцінович Світлана Миколаївна, канд. пед. наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та методики навчання КВНЗ «Хортицька національна навчальна-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради м. Запоріжжя.

Лутовінов Юрій Анатолійович, керівник фізичного виховання Луганського коледжу технологій машинобудування.

Малахова Жана Володимирівна, канд. наук з фіз. вих. і спорту, доцент, завідувач кафедри фізичного виховання Донецького національного медичного університету (Україна).

Марків Володимир Миколайович, канд. пед. наук, доцент кафедри педагогіки та методики навчання КВНЗ «Хортицька національна навчальна-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради м. Запоріжжя.

Мартин Володимир Дмитрович, канд. пед. наук, доцент кафедри водних і неолімпійських видів спорту Львівського державного університету фізичної культури.

Мартинкова Олена Олександрівна, студентка гр. ФКС-18-1 Донбаської державної машинобудівної академії.

Мнатцаканян Ліліт Арменівна, аспірант кафедри спеціальної педагогіки та психології Вірменського державного педагогічного університету ім. Хачатура Абовяна (Республіка Вірменія).

Мовкебаєва Зульфія Ахметваліївна, д-р пед. наук, професор Казахського національного педагогічного університету ім. Абая, директор

Ресурсного консультативного центру інклюзивної освіти для ВНЗ РК і превентивної суїцидології (Республіка Казахстан).

Мудрян Володимир Леонідович, вчитель фізичної культури Загальноосвітньої школи № 3 м. Краматорськ.

Николюк Ганна Анатоліївна, магістрант 2 курсу Федеральної державної бюджетної освітньої установи вищої професійної освіти «Череповецький державний університет».

Новицька Вікторія Іванівна, зав. навчальної лабораторії кафедри фізичного виховання і спорту Білоруського державного університету (Республіка Білорусь).

Олійник Олег Миколайович, завідувач кафедри фізичного виховання та спорту Донбаської державної машинобудівної академії.

Павлюкова Тетяна Андріївна, студентка 3 курсу, гр. 310-00-16 Машинобудівного коледжу Донбаської державної машинобудівної академії.

Погорлецьки Алла Нифантіївна, д-р біол. наук, доцент кафедри кінетотерапії Державного університету фізичного виховання і спорту (Республіка Молдова).

Подлесний Сергій Володимирович, канд. техн. наук, доцент, декан факультету автоматизації машинобудування й інформаційних технологій Донбаської державної машинобудівної академії

Попов Вадим Михайлович, асистент кафедри реабілітаційної та спортивної медицини Донецького національного медичного університету (Україна).

Пристинська Тетяна Миколаївна, ст. викладач кафедри фізичного виховання і здоров'я людини державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет»; співробітник науково-дослідної лабораторії взаємодії духовного та фізичного розвитку учнівської молоді.

Пристинський Володимир Миколайович, канд. пед. наук, доцент кафедри теоретичних і методичних основ фізичного виховання та реабілітації Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет»; завідувач науково-дослідної лабораторії взаємодії духовного та фізичного розвитку дітей і учнівської молоді.

Родигіна Вікторія Петрівна, ст. викладач кафедри фізичного виховання Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

Савко Емілія Йосипівна, канд. пед. наук, доцент Білоруського державного університету (Республіка Білорусь).

Семенас Ігор Олександрович, магістрант гр. 9ФКм-01-21оп (2) Федеральної державної бюджетної освітньої установи вищої професійної освіти «Череповецький державний університет».

Семененко Костянтин Андрійович, учень 9-А класу Загальноосвітньої школи № 3 м. Краматорськ.

Сергєєва Тетяна Петрівна, завідувач кафедри фізичної культури і спорту Одеської національної академії харчових технологій.

Скрипник Даря Едуардівна, студентка гр. ОА 16-1 Донбаської державної машинобудівної академії.

Сокрут Валерій Миколайович, д.мед.н., проф., завідувач кафедри реабілітаційної та спортивної медицини Донецького національного медичного університету (Україна).

Сорокін Юрій Сергійович, ст. викладач кафедри фізичного виховання Донбаської державної машинобудівної академії.

Сосой Олег Володимирович, директор Дитячо-юнацького клубу фізичної підготовки № 2, м. Краматорськ.

Тесленко Артем Олександрович, студент гр. ФКС-18-1 Донбаської державної машинобудівної академії.

Тимошенко Володимир Валерійович, канд. пед. наук, доцент кафедри фізичного виховання та спорту Донбаської державної машинобудівної академії.

Філінков Володимир Ілліч, канд. наук з фіз. вих. і спорту, професор кафедри фізичного виховання та спорту Донбаської державної машинобудівної академії.

Халайджі Світлана Владиславівна, канд. наук з фіз. вих. і спорту, доцент кафедри фізичної культури і спорту Одеської національної академії харчових технологій.

Хамитова Дана Сункарбеківна, докторант 2 курсу спеціальності дефектологія Казахського національного педагогічного університету ім. Абая (Республіка Казахстан).

Цедрик Марина Володимирівна, ст. викладач кафедри фізичного виховання і спорту Білоруського державного університету (Республіка Білорусь).

Чащин Іван Іванович, студент 3 курсу, гр. 308-КІТ Машинобудівного коледжу Донбаської державної машинобудівної академії.

Черненко Сергій Олександрович, канд. наук з фізичного виховання і спорту, ст. викладач кафедри фізичного виховання та спорту Донбаської державної машинобудівної академії.

Шулін Роман Васильович, студент гр. МН-16-1 Донбаської державної машинобудівної академії.

Яриш Анна Володимирівна, студентка 1 курсу, гр. 102-ФБС-18 Машинобудівного коледжу Донбаської державної машинобудівної академії.

Наукове видання

**ПЕДАГОГІКА Й СУЧАСНІ АСПЕКТИ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ**

Збірник наукових праць

**V Міжнародної
науково-практичної конференції**

18–19 квітня 2019 року

За загальним редагуванням Ю. О. Долинного

Технічне редагування, комп'ютерне верстання Я. О. Бершацька

Формат 60 × 84/16. Ум. друк. арк. 20,46.
Обл.-вид. арк. 22,01. Тираж 300 пр. Зам. № 7.

Видавець і виготівник
Донбаська державна машинобудівна академія
84313, м. Краматорськ, вул. Академічна, 72.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК №1633 від 24.12.2003